

Celoživotní vzdělávání ve vztahu k životnímu prostředí (Environmentální / ekologické vzdělávání a výchova)

Shrnutí

Vývoj výchovy a vzdělávání v oblasti životního prostředí (ekologické/environmentální výchovy a vzdělávání) po r.1989 navázal v mnohém kontinuálně na předchozí historii, která v ČR sahá do 60. let 20. století.

Pokračují tak již dříve započaté trendy např. posun od převážně dobrovolnického pojetí po pevnější zakotvení v systému institucí (včetně školství) a v legislativě či posun k širšímu pojetí témat (mj. od zaměření zejména na zvláště chráněné části přírody k komplexnímu pojetí vzdělávání o životním prostředí) a větší pestrosti metod.

Po r. 1989 lze vysledovat určité zlomové body:

1990 – 1994: Vytvoření základů systému ekologické výchovy a vzdělávání a dynamický rozvoj po stránce legislativní (zákonné zakotvení, usnesení vlády), začlenění v agendě státní správy, samosprávy i nestátních institucí, rozvoj mezinárodní spolupráce, propracovávání tématického obsahu a metod, vznik grantové podpory z MŽP a od zahraničních nadací

1994 – 1998: Přehodnocování, někdy i negace vytvořených základů, zpomalení dynamiky rozvoje, omezenější podpora vedla k prověření životaschopnosti vytvořených struktur a aktivit, k zesílení svépomocných aktivit

po r. 1998: Přicházejí nové impulsy a oblast získává novu dynamiku (zákon 123 §13, Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále EVVO), Národní síť EVVO, podpora ze strany krajů, metodický pokyn MŠMT k EVVO, začlenění „environmentální výchovy“ jako povinného průřezového tématu do RVP a ŠVP, nově se objevuje investiční podpora (SFŽP), nabízí podpora z Evropských strukturálních fondů, diskutuje se pojetí vzdělávání pro udržitelný rozvoj a jeho vztah k ekologické / environmentální výchově a vzdělávání

V současné době jsou v ČR vytvořeny všechny podstatné komponenty známé z jiných zemí s rozvinutým systémem vzdělávání o životním prostředí:

- zakotvení v legislativě a dokumentech od zákonů přes podzákonné normy a dokumenty resortů a mnohých krajů, včetně zakotvení ve školském systému
- institucionální a personální kapacity včetně specializovaných pracovišť
- vytvořené nástroje financování z veřejných zdrojů
- propracované spektrum cílů, témat, metod, forem, vzdělávacích programů

Zároveň jsou však patrné i významné problémy a rizika – např. regionální nevyváženost, málo rozvinuté a podporované některé oblasti (informální vzdělávání), nízká míra stability a udržitelnosti systému EVVO (mj. v důsledku převážně „grantového“ – jednorázového financování a velké závislosti na zahraničních zdrojích), tendence k jen formálnímu začlenění v některých institucích.

Pro přehlednost lze vývoj a současný stav podrobněji popsat po následujících oblastech:

Terminologie

Institucionální personální zajištění

Legislativa a dokumenty

Obsah a pojetí

Podpora a podmínky

Terminologie:

Pro výchovu a vzdělávání zaměřené na životním prostředí se v průběhu devadesátých let v ČR v praxi i v dokumentech objevuje postupně několik pojmenování: Obsahově je označována jako „**ekologická**“, od poloviny devadesátých let též jako „**environmentální**“ a blízké jsou i termíny „**pro udržitelný rozvoj**“ (zdůrazňující zaměření na vztah mezi rozvojem a životním prostředím) či „**k udržitelnému způsobu života**“. Rovněž název procesu se objevuje v různých podobách – nejprve „výchova“ (jako komplexní proces zahrnující i vzdělávání) či „výchova a vzdělávání“ (v tomto či obráceném pořadí), posléze upřesňující „vzdělávání, výchova a osvěta“, někdy jen „vzdělávání“ (opět chápané jako celkové pojmenování působení na znalostní, dovednostní i postojeovou stránku). Názory na nejvhodnější pojmenování se liší, jde však spíše o rozdíl v důrazech. V dokumentech přijímaných od konce devadesátých let se ustálil jako nejčastější termín „**environmentální vzdělávání, výchova a osvěta**“ (zkratkou **EVVO**), v běžné praxi nadále převládá „**ekologická výchova**“, živé jsou však i ostatní uvedené obměny.

V dalším textu jsou použity tyto názvy zástupně s ohledem na příslušný kontext (např. související dokument či převládající úzus v daném prostředí).

Institucionální a personální zajištění

Ze státních institucí hrají klíčovou roli ministerstva zodpovědná s gescí za oblast školství a za oblast životního prostředí. Z tohoto hlediska patří ke klíčovým momentům, že v r.1990 vzniklo samostatné **Ministerstvo životního prostředí** a byl na něm hned od počátku existence ministerstva vytvořen samostatný úsek zaměřený na vzdělávání, výchovu a osvětu a spolupráci s neziskovými organizacemi. V průběhu dalšího vývoje byl tento úsek několikrát reorganizován (úsek existoval na úrovni odboru či oddělení, byl spojen s oblastí styku s veřejností, PR či informatiky), vždy však zůstalo zachováno jeho základní zaměření. **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** mělo ve vzdělávání o životním prostředí po formální stránce gesci tradičně (danou již vládním usnesením z r.1977!), nebylo však k jejímu naplnění personálně vybaveno. Po přijetí vládního usnesení k ekologické výchově v r.1992 byli na MŠMT určeni pracovníci na některých úsecích, kteří se měli ekologickou výchovou zabývat a na úseku zabývajícím se předškolní výchovou a základním školstvím byla část pracovního úvazku jednoho pracovníka určena na koordinaci aktivit v této oblasti. V letech 1990-1992 hrál významnou roli v rozvoji a podpoře ekologické výchovy také **Federální výbor pro životní prostředí**.

Z organizací zřízených ministerstvem životního prostředí byly tradičním nositelem aktivit v oblasti ekologické výchovy nejprve **organizace státní ochrany přírody** (Český ústav ochrany přírody, posléze Agentura ochrany přírody a krajiny, Správa chráněných krajinných oblastí, dnes **Správa ochrany přírody** a od počátku také Správa Krkonošského národního parku – tradičně personálně i prostorově nejlépe vybavené státní pracoviště pro ekologickou výchovu). To bylo dáno především tradicí z doby před rokem 1989, kdy státní ochrana přírody patřila do gescie ministerstva kultury a ekologická výchova zde měla díky konkrétním nositelům (např. dr. Jan Čeřovský) silné zázemí. Zejména **správy národních parků** a zčásti i **správy chráněných krajinných oblastí** tvoří významnější institucionální

oporu ekologické výchovy v regionech dodnes. V 90. letech se stal významným nositelem aktivit v ekologické výchově Český ekologický ústav (vzniklo i zde samostatné oddělení), po roce 2000 reorganizovaný na **CENIA – Českou agenturu pro životní prostředí**.

V oblasti školství existovalo zázemí pro ekologickou výchovu v r.1990 především na Ústředním domě dětí a mládeže (posléze reorganizovaném v **Národní institut dětí a mládeže**) – tedy v oblasti volnočasových aktivit. Dnes sehrávají významnější roli zejména **Výzkumný ústav pedagogický** a **Národní ústav odborného vzdělávání**, kde jsou určeni pracovníci, kteří mají ekologickou výchovu v gesci. Významnou roli v mnoha regionech měla i pro ekologickou výchovu pracoviště Pedagogického centra, které bylo po zrušení zčásti nahrazeno **Národním institutem dalšího vzdělávání**.

Jistou roli sehrávaly a sehrávají pochopitelně i **organizace v jiných resortech**. Na počátku 90. let zejména Ústav pro kulturně výchovnou činnost v gesci ministerstva kultury přispěl prostřednictvím práce s kulturními středisky, knihovnami apod. k rozšíření zázemí pro osvětu a vzdělávání veřejnosti. V dalších letech to byl např. Státní zdravotní ústav v gesci ministerstva zdravotnictví (projekty Zdravé město, Zdravá škola) či Ministerstvo zemědělství (v resortním školství).

Z institucí veřejné správy na regionální úrovni hrály (kromě již zmiňovaných organizací státní ochrany přírody) významnou roli **okresní úřady** – na velké části z nich se podařilo od r.1992 (vládní usnesení k ekologické výchově) vytvořit a stabilizovat v odborech životního prostředí funkci pracovníka odpovědného za ekologickou výchovu, někde i na plný úvazek. Po r.2000 vcelku kontinuálně převzaly tuto roli **krajské úřady** – většina z nich má na úsecích životního prostředí (někde i na úsecích školství) **specialisty pro EVVO**. Existuje též několik městských samospráv, které vyčlenily významnější kapacity na ekologickou výchovu (buď přímo uvnitř úřadu nebo formou zřizovaných organizací).

Z organizací zřizovaných regionální veřejnou správou (dnes kraji a obcemi) hrají pochopitelně významnou roli **školy a školská zařízení**. Zde je klíčové, že od roku 2002 mají mít na základě metodického pokynu MŠMT ustaveny **školní koordinátory EVVO**. Za pozornost stojí, že v průběhu 90. let vzniklo několik středních a vyšších škol zaměřených na životní prostředí. Některé kraje a města zřídily i specializované příspěvkové organizace (nejstarší a dlouho jediný z nich byl od r. 1991 v Brně Dům ekologické výchovy Lipka, dnes Školské zařízení pro environmentální vzdělávání **Lipka**, nově vzniklo v r.2005 Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje – **STŘEVLIK**), případně více či méně samostatné úseky příspěvkových organizací - např. zoologických zahrad (v různém rozsahu až po samostatné středisko ekologické výchovy – viz **SEV Divizna Liberec**) či školských zařízení (**Alcedo Vsetín**, **Vila Doris Šumperk**, zajímavým případem je Centrum ekologické výchovy **Dřípatka Prachatice**, které bylo jako samostatný úsek postupně začleněno už do několika různých organizací zřizovaných MŠMT a městem). Veřejná správa může být i zřizovatelem nestátních neziskových organizací – obecně prospěšných společností (**VIS Bílé Karpaty, Sluňákov Olomouc**). Dílčím způsobem do ekologické výchovy samozřejmě zasahuje řada dalších vzdělávacích, kulturních a osvětových zařízení zřízených veřejnou správou.

V rámci vysokého školství hrají významnou roli **ústavy a katedry zaměřené na vzdělávání o životní prostředí** – k Ústavu životního prostředí PřF existujícího od r.1981 (původně jako katedra) přibýly v 90. letech např. Centrum UK pro otázky životního prostředí, Centrum ekologické výchovy na PedF UK Katedra humanitní environmentalistiky na MU Brno či Katedra sociální a kulturní ekologie Fakulta humanitních studií UK. Mimoto se vytvářelo zázemí pro ekologickou výchovu na **některých pedagogických fakultách** (výrazněji kromě Prahy též v Brně, Olomouci a po r. 2000 v Liberci).

Klíčová byla v ekologické výchově role **nestátních neziskových organizací**. Na přelomu 80. a 90. let bylo iniciátorem zejména Hnutí Brontosaurus, výrazně profilované na práci s mládeží, a řada základních organizací Českého svazu ochránců přírody (ČSOP). Během devadesátých let vznikla buď na jejich základě nebo zcela nově řada **středisek ekologické výchovy a ekologických porad**. Velký rozvoj probíhal zejména mezi lety 1990 a 1992. Z nejstarších dosud existujících lze jmenovat např. Středisko pro vzdělávání a výchovu v přírodě **Chaloupky** (dnes jediné nestátní školské zařízení v tomto oboru), Ekocentrum **Paleta, Rosa** České Budějovice, Středisko ekologické výchovy **SEVER**, Sdružení pro ekologickou výchovu **Tereza**, Středisko hl.m. Prahy **Toulcův Dvůr, Vita** Ostrava, **Veronica** Brno. V polovině 90. let, kdy podpora ekologické výchovy byla omezenější, některá jiná střediska zanikla nebo podstatně redukovala svoji činnost. Řada uvedených organizací se následně v polovině devadesátých let sdružila ve dvou specializovaných sítích – **Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina** (1996) a **Síť ekologických porad STEP** (1997). V druhé polovině devadesátých let pak průběžně vyrůstala některá nová střediska ekologické výchovy a ekologické poradny. Zřetelné zvýšení jejich počtu po r.2000 souvisí s nárůstem podpory z národních i evropských zdrojů - zejména z programu MŽP Národní síť EVVO, z grantů a zakázek některých krajů a z grantového schématu „Síť enviromentálních informačních a poradenských center“ (financovanému z Evropského sociálního fondu a administrovanému MŽP). K dlouhodobě fungujícím střediskům a poradnám tak přibyla celá řada dalších, jejichž stabilitu je zatím obtížné hodnotit. Další nevládní organizací dlouhodobě působící v oboru je **Klub ekologické výchovy**, řadu osvětových a vzdělávacích aktivit mají i nevládní organizace, které se nespecializují jen na ekologickou výchovu – např. asociace sdružující ekologické NNO **Zelený kruh**, dále např. Arnika, Děti Země, Hnutí Duha, STUŽ.

Legislativa a dokumenty

Zákony: Zákonný rámec pro výchovy a vzdělávání o životním prostředí začal být vytvářen v rámci školské a ekologické legislativy na začátku devadesátých let. Jako první kodifikovala částečně tuto oblast vzdělávání hned v květnu 1990 novela školského zákona (171/1990 Sb. - formulována povinnost základní a střední školy poskytovat „ekologickou výchovu“!!!). Následně v r.1992 Zákon č.17 o životním prostředí formuloval základní zásady a definici vzdělávání o životním prostředí a Zákon č.114 o ochraně přírody a krajiny stanovil povinnosti orgánů státní ochrany přírody v ekologické výchově. Nejuceleněji se z českých zákonů věnuje této oblasti Zákon č.123 o právu na informace o životním prostředí z roku 1998 v §13 (stanovuje povinnosti orgánů státní správy a po novelizaci v r.2005 také krajů). Nejnověji reflektuje význam ekologické výchovy nový školský zákon z roku 2004, který ji vymezuje jako jeden ze základních cílů vzdělávání.

Vládní usnesení: První vládní usnesení k ekologické výchově bylo přijato již v 70. letech (1977) a až do roku 1990 bylo jediným dokumentem, o který bylo možno se opírat. V „Duhovém programu“ (dokumentu MŽP z r. 1990) byla jako priorita zdůrazněna příprava strategie státní podpory ekologické výchovy. Ekologická výchova a vzdělávání byla také jako jedna ze sedmi priorit zařazena do „Státního programu péče o životní prostředí“, přijatého federální vládou v r.1991. V roce 1992 vstoupilo v platnost usnesení vlády ČR ke „Strategii státní ekologické podpory ekologické výchovy ČR na 90. léta“ – na dlouhou dobu jediný podrobnější dokument, jenž zabezpečoval alespoň základní podporu státu EVVO. Přispěl např. k institucionálnímu zakotvení ekologické výchovy v regionální veřejné správě (okresní úřady) a na MŠMT, k vzájemné komunikaci a koordinaci resortů i k udržení podpory ekologické výchovy v polovině 90. let. V r.2000 byl nahrazen novým usnesením ke Státnímu

programu EVVO. Toto usnesení je v tříleté periodě aktualizováno a konkretizováno Akčními plány EVVO, které jsou přijímány rovněž formou usnesení vlády. V oblasti školství je významným vládním dokumentem, který zdůrazňuje i význam ekologické výchovy, Národní program rozvoje vzdělávání z r.2001 (tzv. Bílá kniha). Dílčím způsobem je oblast vzdělávání o životním prostředí reflektována také ve Státní politice životního prostředí a ve Strategii udržitelného rozvoje.

Resortní dokumenty: V resortu školství byl vydán v r.2001 Metodický pokyn MŠMT k EVVO určený všem školám a školským zařízením – podrobně popisuje, jak by měl vypadat systém EVVO na škole (zavádí funkci školního koordinátora EVVO a vytváření školních programů EVVO). Dokumenty zásadního významu i pro ekologickou výchovu jsou pak Rámcové vzdělávací programy (postupně přijímány od r.2003), které vymezují environmentální výchovu jako povinné průřezové téma v základním i středním vzdělávání.

Krajské dokumenty: Od roku 2002 zastupitelstva krajů postupně přijímají své Krajské koncepce EVVO, dnes je má v různé kvalitě zpracovány a schváleny většina krajů. Oblast EVVO se také objevuje v některých krajských rozvojových strategiích a programech a v dalších dílčích koncepcích, programech a dokumentech v oblasti školství a životního prostředí.

Školní dokumenty: Na úrovni jednotlivých škol a školských zařízení je klíčové, že dle metodického pokynu MŠMT z r.2001 zpracovávají své školní programy EVVO a dále, že dle rámcových vzdělávacích programů rozpracovávají či budou rozpracovávat environmentální výchovu jako závazné průřezové téma ve svých školních vzdělávacích programech.

Obsah a pojetí

Tak jako ve výchově a vzdělávání obecně, i ve výchově a vzdělávání v oblasti životního prostředí se kombinují vlivy informálního působení (např. okolního prostředí, dění v rodině a společnosti), neformálního působení (výchovy a vzdělávání neorganizovaného do pevných institucí) a formálního (organizovaného zejména prostřednictvím školské soustavy).

Informální působení: Spíše odhadovat než přesně podchytit se zatím daří vliv informálního vzdělávání. V ČR existuje zkušenost, jak zásadní vliv měl rychle se zhoršující stav životního prostředí v 70. a 80. letech na povědomí a zájem veřejnosti a jak tato osobní zkušenost měla často větší dopad než záměrné výchovné a vzdělávací působení. V praxi je nashromážděna i řada zkušeností s kritickým vlivem přirozených podnětů z prostředí na utváření dovedností, návyků, postojů a hodnot významných z hlediska vztahu k životnímu prostředí. Vliv informálního působení v ekologické výchově se však zatím nepodařilo dostatečně podchytit výzkumně ani reflektovat ve vzdělávacích strategiích.

Neformální působení: V ČR měla ekologická výchova již na začátku devadesátých let velmi dobrou pozici v neformálních aktivitách různých mimoškolních aktivit motivovaných pedagogů, dobrovolníků, nevládních organizací (a to i v mezinárodním srovnání). Tyto aktivity se staly jakousi „laboratoří zkušeností“ a v posledním desetiletí 20. pak jedním z trendů ekologické výchovy bylo jejich přesouvání do oblasti formálního (školského) vzdělávání. Tématicky i metodicky pestré volnočasové, mimoškolní a osvětové aktivity v ekologické výchově jsou pro ČR typické dodnes.

Formální vzdělávání: Celé sledované období je charakterizováno snahami o reformu systému formálního vzdělávání, což má pochopitelně dopad i do oblasti ekologické výchovy a vzdělávání. Důležité je např. pojetí vzdělávání jako celoživotního procesu, zaměření

především na rozvíjení základních způsobilostí (kompetencí) a s tím související důraz na odpovídající metody a na umožnění alternativních způsobů, jak těchto kompetencí dosahovat. V oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání tyto snahy vyústily v zavádění rámcových vzdělávacích programů, které nechávají školám velký prostor pro vytvoření jejich vlastních postupů a obsahu učiva.

Zřetelnými dlouhodobými trendy ve vývoji obsahu a pojetí ekologické výchovy a vzdělávání mezi léty 1989 a 2006 jsou:

- posun k aktivnějšímu a komplexnějšímu pojetí vzdělávacích cílů (od „poznej a chraň“ k „udržitelnému způsobu života“)
- posun k širšímu pojetí témat (od zaměření zejména na zvláště chráněné části přírody k komplexnímu vzdělávání o životním prostředí)
- posun k větší pestrosti metod
- posun od příležitostného zařazování jednotlivých aktivit k uceleným vzdělávacím programům

Nové cíle: Vývoj pojetí cílů bezprostředně souvisí s celkovými změnami ve výchově a vzdělávání. Cílem přestává být soubor znalostí o něčem, ale způsobilost (kompetence) člověka konat. V ekologické výchově a vzdělávání bylo toto zaměření zřetelné v programech středisek ekologické výchovy a zdůraznil je již v roce 1992 zákon č. 17 (vzdělávání má vést k „jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí“ a „k úctě k životu ve všech jeho formách“), Ekologická výchova tak byla zejména v devadesátých letech jedním z významných inspiračních zdrojů pro celkové změny ve školství. K jasné formulaci, co to znamená pro způsob výuky ve školách, dochází v oficiálních dokumentech po roce 2000.

Témata: Zřetelným trendem od začátku devadesátých let je přechod od jednotlivých dílčích témat k uceleným programům nabízejícím komplexní pohled na životní prostředí (více viz formy). Zároveň postupně zesiluje význam některých témat - vedle tradičních (např. ochrana přírody, znečištění životního prostředí v ČR) přibývají další – např.: praktické dovednosti pro zacházení s přírodou a praktická znalost nejbližšího okolí, ekologicky šetrné spotřebitelské chování, občanská angažovanost, globální problémy a souvislosti, souvislost ekonomického rozvoje a životního prostředí...

Metody: Frontální výuka převažující ve školách do 80. let se ukázala jako nedostatečný nástroj pro dosažení cílů ekologické výchovy. Od počátku devadesátých let se z neformálního vzdělávání a také ze zahraničí šíří i do formálního vzdělávání metodický přístup, který lze souhrnně označit jako „výchovu zkušeností“ - např. terénní výuka (praktické činnosti přímo v přírodě a ve prospěch ochrany přírody), problémová a projektová výuka, simulační hry a simulace, řízené diskuse, tvořivé činnosti.

Formy: Postupně zesilují snahy vytvořit ucelené vzdělávací programy o životním prostředí – a to jednak jako specializované středoškolské a vysokoškolské obory vzdělávání, jednak jako součást všeobecného vzdělávání. V oblasti vysokého školství je v současné době zabezpečováno 161 programů, zaměřených na problematiku životního prostředí. Celkem je možné absolvovat 47 bakalářských, 39 magisterských a 40 doktorandských programů na 31 fakultách 19 vysokých škol. Tento trend ukazují i následující příklady ve všeobecném vzdělávání: Do všech středních škol, v nichž není vyučována biologie, byl v r.1990 zaveden předmět „Základy ekologie“ (navzdory užšímu názvu zaměřený především na vzdělávání o životním prostředí). V roce 1994 navrhl Josef Vavroušek zavedení výuky „Ekologie člověka“ do všech stupňů a typů vzdělávání. Návazně na tento návrh vznikl program „Člověk a

prostředí - výchova k udržitelnému způsobu života na ZŠ a SŠ“. Vyšlo několik středoškolských učebnic, které se snaží postihnout celý komplex témat o životním prostředí. Na některých ZŠ byly zavedeny samostatné povinně volitelné předměty. Obdobný rozsah a charakter mají pobytové výukové programy (kurzy) středisek ekologické výchovy. MŽP vytvořilo environmentální minimum pro pracovníky veřejné správy. V roce 2005 MŠMT schválilo Standardy pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v EVVO. Během 90. let také vznikly některé specifické formy ekologické výchovy a vzdělávání – jde např. o ekologické výukové programy (EVP) poskytované školám středisky ekologické výchovy, o školní ekologické projekty či o ekologické poradenství.

Podpora a podmínky

Ve vztahu ke specializovaným programům a organizacím zaměřeným na ekologickou výchovu je zřetelným převažujícím trendem je postupné zlepšování finančních podmínek a tím i personálního, materiálního a prostorového zajištění (s výkyvem v polovině 90. let). Hned po vzniku MŽP ČR a FVŽP v r.1990 byly vytvořeny systémy grantového financování ekologické výchovy. Vedle nich byly nejvýznamnějším zdrojem po většinu 90. let zahraniční nadace. V r.1999 vytvořilo MŽP program Národní síť EVVO, jehož význam spočívá zejména v tom, že nemá charakter grantového financování, ale dlouhodobé veřejné zakázky na poskytování EVVO v celé ČR. Na konci 90. let se nově objevuje i investiční podpora prostřednictvím Státního fondu životního prostředí. Po vzniku krajů v r. 2000 přibyla podpora ze strany většiny krajů, většinou poskytovaná formou grantových programů na EVVO, někdy i systémem zakázek, přímého financování zřizovaných organizací či poskytnutí investičního příspěvku. Od r. 2002 funguje menší grantový program pro EVVO ve školách i na MŠMT. Od r.2005 nabíhá podpora z Evropských strukturálních fondů, prostřednictvím speciálního grantového schématu administrovaného MŽP i prostřednictvím obecnějších programů. Navzdory tomuto zlepšování však podpora není dostatečná. Nejde jen o celkový objem prostředků, ale i o charakter podpory – převažuje „grantové“, tedy nárazové, příležitostné financování, což omezuje udržitelnost a efektivitu programů ekologické výchovy. Významným rizikem současné doby je značná závislost na financování z dočasných zdrojů (Evropské strukturální fondy).

Problematičtější je pak posouzení celkových podmínek ve společnosti a speciálně ve školství – přes zřetelněji formulovanou podporu (viz Institucionální zajištění a Legislativa a dokumenty) jsou patrné i významné protichůdné trendy – např. se zhoršuje zázemí pro praktický kontakt s prostředím (viz ubývající školní zahrady či zvyšování bariér pro výuku mimo školu, ale i úbytek přírodě blízkých ploch ve velkých městech).

RNDr. Jiří Kulich